

שייכים רק למתעסק במעות. ובאופן כזה, נוח הדבר לנותן ולמתעסק, כי שניהם נושאים באחריות ההפסד בשוה, אם יאבד כל הסכום, או חלק ממנו.

אלא, שצריך הלווה לקבל חלק נוסף ברווחים יותר מהנותן עבור התעסקותו במעות הפקדון, כדי שלא יתעסק בחינם, כי אז ייחשב הדבר כריבית, שמתעסק בחינם עבור ההלוואה שנתן לו [את מחצית הסכום].

ועתה, כאשר מת מקבל העיסקה, תובע הנותן מן היתומים את כל הסכום, הן את מחצית הסכום שהיא מלווה ביד אביהם, והן את מחצית הסכום שהיא פקדון בידי אביהם.

ואילו היה אביהם היה לווח מחברו הלוואה רגילה בלי עיסקא, היה צריך המלווה להשבע שלא פרע לו אביהם את חובו, כדין כל מי שבא להפרע מהיתומים את חוב אביהם.

ומה שצריך המלווה להשבע, הוא משום שיכול היה אביהם של היתומים להשביעו שלא פרע לו את החוב, וכל מה שיכול אביהם לטעון, אנו טוענים ליתומים.

אך כיון שלקח אביהם את המעות בתורת עיסקא, נחלקו אמוראים בדבר:

"נאנסו" יש להאמין לנפקד גם נגד השטר שבידי המפקיד.⁽³⁾

אמר ליה רב עמרם לרב חסדא, סוף סוף, כי אמר ליה הנפקד "נאנסו", לאו שבועה של שומרים בעיני? וכיון שבטענת נאנסו הוא חייב שבועה, כיצד ניתן לפוטרו בטענת החזרתים בלי להשבע שבועה, במיגו של טענת נאנסו, המחייבת שבועה?!

אמר ליה רב חסדא: **הכא נמי**, בטוען החזרתים, **מאי "נאמן" שאמרתי? — נאמן בשבועה.**

ודנה הגמרא: **לימא**, האם יש לנו לומר שהשאלה אם נאמן הנפקד לטעון החזרתים נגד השטר של המפקיד, שדנו בה רב חסדא ורב עמרם, תלויה היא **בפלוגתא דהני תנאי:**

דתנאי: שטר כים היוצא על היתומים —

דהיינו, "שטר עיסקא", לפי שלקח אביהם של היתומים מעות מאדם אחר על מנת להתעסק בהם בעסק, וברווחים מהעסק יתחלקו ביניהם, הוא ונותן המעות. וכדי שלא יהיה איסור ריבית בדבר, תיקנו חכמים שמחצית מהסכום תינתן למתעסק כפקדון, ומחצית כהלוואה, כך שהרווחים הבאים ממעות הפקדון שייכים רק לנותן המעות, ואילו הרווחים הבאים ממעות המלווה

נגד טענת המיגו של הנפקד. אלא כל תוקפם של העדים הוא רק נגד טענת "לא היו דברים מעולם". ואין זה דומה למלווה ולוה, ששם נאמן המלווה בטענת "שטרך בידי מאי בעי" כנגד טענת "פרעתי" של הלווה, כיון שללווה אין טענת מיגו של נאנסו. רשב"ם

3. ואין זה "מיגו במקום עדים", כי הנפקד אינו חושש להשאיר את השטר בידי המפקיד בשעה שמחזיר את הפקדון, כיון שיש באפשרותו לטעון "נאנסו" ולהפטר [שהרי כנגד טענת נאנסו לא מועיל השטר שבידי המפקיד], ולכן גם כשטוען החזרתים, ויש לו מיגו של נאנסו, אין לשטר ההפקדה שבידי המפקיד תוקף של עדים

אמרי, אמרו בבית המדרש לדחות: לא נחלקו התנאים בכך. אלא, דכולי עלמא אית להו דרב חפדא שיכול הנפקד לטעון החזרתי אפילו נגד השטר. והכא, בשטר כיס היוצא על היתומים, כהא קמיפלגי:

דמר סבר, דייני גולה סוברים, שאין טוענים עבור היתומים את הטענה שמא החזיר אביהם את חלק הפקדון, כי אם איתא דפרעיה, אם אירע שאכן פרע אביהם והחזיר לנותן את חלק הפקדון, מימר הוה אמר. הוא היה אומר לבניו זאת, בשעה שהיה מצווה להם על נכסיו לפני מותו. וכיון שלא אמר להם אביהם שפרע, וכמו כן יש שטר בידי הנותן, הרי נשבע הנותן, וגובה את הכל.

ומר סבר, דייני ארץ ישראל סוברים, שאין ראייה מכך שלא אמר להם אביהם בשעת מותו שפרע לנותן, כי אימור, יש לומר, מלאך המות הוא דאנסיה, המית את אביהם לפני שהספיק לצוות ולומר לבניו שפרע.

שלח רב הונא בר אבין שתי הלכות:

א. המפקיד אצל חברו בשטר, ואמר לו "החזרתיו לך" — נאמן.

ב. ושטר כיס היוצא על היתומין — נשבע וגובה כולו.

ומקשה הגמרא: הרי שתי הלכות אלו הן תרתי דסתרי!

ומתרצת הגמרא: שאני התב, בשטר חוב היוצא על היתומים, דאם איתא דפרעיה האב לנותן, מימר הוה אמר לבניו, שפרע.

"דייני גולה", שמואל וקרנא, אמרי: נשבע הנותן שלא פרע אביהם, לא את מחצית הסכום שהיתה הלואה, ולא החזיר את מחצית הסכום שהיתה פקדון, וגובה כולו.

ודייני ארץ ישראל, רבי אמי ורבי אסי, אמרי: נשבע שלא פרע אביהם את מחצית הסכום של ההלואה, וגובה רק את אותו מחצה, אך אינו גובה מהם את מחצית הפקדון, כיון שאביהם היה יכול לטעון החזרתי את הפקדון, ואנו טוענים זאת עבור היתומים. וכנגד טענה שכזאת, לא נאמן התובע, אפילו לא בשבועה.

ומניחה הגמרא: ודכולי עלמא, אית להו דנהרדעי, דאמרי נהרדעי: האי עיסקא, הנותן מעותיו בעיסקא, פלגא מהמעות הם מלוח, ופלגא הם פקדון.

מאי לאו, כהא, בדינו של רב חסדא, לגבי גביית מחצית הפקדון, קא מיפלגי דייני גולה ודייני ארץ ישראל:

דמר סבר, דייני גולה סוברים שגובה את הכל, כי מצי אמר ליה המפקיד לנפקד [בחייך], אם יטעון לו החזרתי: שטרך בידי מאי בעי? וגובה ממנו גם את חלק הפקדון. ולכן יכול גם לגבות אפילו את חלק הפקדון מן היתומים.

ומר סבר, דייני ארץ ישראל, האומרים שגובה רק מחצה של המלוח, אך אינו גובה את מחצית הפקדון, סוברים, כי אם יטעון אביהם החזרתי, לא מצי אמר ליה המפקיד לנפקד "שטרך בידי מאי בעי", ולכן טוענים אנו עבור היתומים את מה שהיה אביהם יכול לטעון, ואינו גובה מהם הנותן את חלק הפקדון.